

ความรับผิดทางกฎหมายของสภาวิชาชีพในการกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพในประเทศไทย

LEGAL LIABILITIES OF PROFESSIONAL COUNCILS IN OVERSEEING PROFESSIONAL STANDARDS IN THAILAND

รุจินันท์ วาธีวัฒนารัตน์^{1*}

RUJINUN WATHEEWATTANARUT^{1*}

บทคัดย่อ

งานศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์สถานะทางกฎหมาย อำนาจ และความรับผิดของสภาวิชาชีพในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรับผิดทางปกครอง ทางแพ่ง และทางวินัย เปรียบเทียบหลักกฎหมายและแนวปฏิบัติในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนวทางสำหรับการปฏิรูปกฎหมาย งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการศึกษาเอกสารกฎหมาย งานวิชาการ และคำพิพากษาศาลฎีกา

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สภาวิชาชีพเป็นนิติบุคคลมหาชนซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ มีอำนาจออกใบอนุญาต กำกับดูแลวินัยวิชาชีพ และบริหารจัดการกิจการภายใน การใช้อำนาจของสภาวิชาชีพถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง อยู่ภายใต้การตรวจสอบโดยศาลปกครองและต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม อย่างไรก็ตามมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสภาวิชาชีพบางฉบับยังขาดความชัดเจนที่เกี่ยวกับขอบเขตความรับผิดโดยเฉพาะในกรณีมีการกำกับดูแลที่บกพร่อง และพบว่ากฎหมายบัญญัติแต่กฎหมายไม่มีสภาพบังคับใช้ รวมถึงมีกฎหมายแต่ไม่ครอบคลุมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ความรับผิดอาจเกิดจากการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมาย หรือการใช้อำนาจเกินขอบเขต แนวทางการแก้ไขประกอบด้วย การเพิกถอนคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การบังคับให้ปฏิบัติหน้าที่ที่ละเลย และการชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นความจำเป็นในการมีบทบัญญัติทางกฎหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าสภาวิชาชีพมีความรับผิดชอบ และเสริมสร้างกรอบกฎหมายในการกำกับดูแลหน้าที่และความรับผิดของสภาวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความรับผิดทางกฎหมาย ; สภาวิชาชีพ ; มาตรฐานวิชาชีพ

¹ รองศาสตราจารย์, อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา, Associate Professor, Professor in charge of the Master of Laws Program, Faculty of Law, Nakhon Ratchasima College.

* Corresponding Author, Email: lek9172@gmail.com

Received: Aug 25, 2025, Revised: Nov 7, 2025, Accepted: Nov 10, 2025

ABSTRACT

This study aims to analyze the legal status, powers and liabilities of professional councils in Thailand. The objective is to analyze administrative, civil and disciplinary liability. Compare the legal principles and practices in relevant foreign countries. and propose guidelines for legal reform. This research uses qualitative methodology by studying legal documents, academic works and Supreme Court decisions.

The study results show that professional councils are public juristic persons established under specific laws. Has the power to issue licenses, supervise professional discipline and manage internal affairs. The exercise of power by the professional council is considered an exercise of administrative power, subject to review by the administrative court and must be in accordance with the rule of law. However, some legal measures regarding professional councils lack clarity regarding the scope of their liability, particularly in cases of poor governance and found that there are laws but the laws are not enforceable, including laws but not comprehensive in solving the problems that have occurred. Liability may arise from unlawful administrative acts, neglect of legal duties, or overuse of authority. Remedies include revoking unlawful orders, enforcing negligent acts and seeking compensation under the Tort Liability of Public Officials Act 1996. This research highlights the need for clearer legal provisions. To ensure that professional councils are accountable and to strengthen the legal framework for overseeing the duties and responsibilities of professional councils more effectively.

Keywords: Legal Liabilities ; Professional Council ; Professional Standards

บทนำ

“สภาวิชาชีพ” เป็นองค์กรเอกชนที่กฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล และได้รับมอบอำนาจจากรัฐให้อำนาจทางปกครองบางประการแทนรัฐในการกำกับดูแลมาตรฐานของวิชาชีพนั้น ๆ เฉพาะแต่ในกรณีที่ใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินกิจการทางปกครองเท่านั้นที่มีผลให้องค์การเอกชนเหล่านี้เป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เช่น สภาสถาปนิก (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร.217/2563) สภานายความ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร.164/2562)

รัฐมอบอำนาจให้สภาวิชาชีพเป็นผู้ใช้อำนาจเกี่ยวกับการควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพต่างๆ โดยที่วิชาชีพแต่ละสาขามีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประชาชนและมีลักษณะผูกขาดไม่ให้อื่นเข้ามาทำ ดังนั้นจึงต้องมีองค์การควบคุมวิชาชีพเพื่อควบคุมมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพให้มีความรู้ความสามารถมีประสิทธิภาพในการทำงาน หน่วยงานที่เข้ามา

ควบคุมได้แก่ องค์การวิชาชีพ อันเป็นการให้ผู้ประกอบวิชาชีพเข้ามาควบคุมกันเองในลักษณะเป็นอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาลหน้าที่ขององค์การวิชาชีพมีทั้งการควบคุมและส่งเสริมผู้ประกอบการวิชาชีพ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่มีความแตกต่างกันแต่ละสาขาหรือความเชี่ยวชาญ (จิรนิติ หะวานนท์, 2543)

หลักการสำคัญของกฎหมายวิชาชีพไทยมีหลักการสำคัญ 2 ประการคือ การควบคุมและการคุ้มครองประชาชน การควบคุม เป็นการควบคุมในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่กระบวนการเข้าสู่วิชาชีพ (Control Over Entry) มีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่มีสิทธิจะขอขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตและประกอบวิชาชีพ เมื่อได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพแล้วจะมีการควบคุมในเรื่องของจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เพื่อให้การควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพเข้ามาในกลุ่มวิชาชีพดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการจัดตั้งองค์การวิชาชีพ (Professional Organization) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการรับขึ้นทะเบียนและออกใบอนุญาตผู้ประกอบการวิชาชีพ และทำหน้าที่ดูแลการประพฤติปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพให้อยู่ในขอบเขต

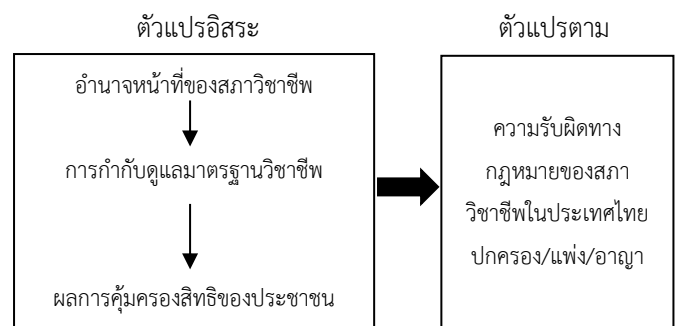
จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ องค์การวิชาชีพตามกฎหมายไทย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ องค์การที่มีลักษณะเป็นหน่วยงานของรัฐกับองค์การที่กฎหมายจัดตั้งให้เป็นนิติบุคคลอิสระ องค์การที่มีลักษณะเป็นหน่วยงานของรัฐ (State Control) เช่น คณะกรรมการควบคุมการประกอบโรคศิลปะตามพระราชบัญญัติ ควบคุมการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2479 ส่วนองค์การที่กฎหมายจัดตั้งให้เป็นนิติบุคคลอิสระ หรือเรียกว่าเป็นการ ควบคุมตนเองโดยอำนาจ (State Sanction Self Control) องค์การเหล่านี้มักมีชื่อ “สภา” อยู่ด้วย เช่น แพทยสภา จัดตั้ง โดยพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2511 สภานายความ จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 ส่วนการ คุ้มครองประชาชนได้มีการบัญญัติกฎหมายและกำหนดโทษไว้ สำหรับผู้ที่ทำการประกอบอาชีพโดยมิได้ขึ้นทะเบียนและ การกระทำที่ผิดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพที่ให้สิทธิ ในการดำเนินการทางศาลได้ (วิฑูรย์ อังประพันธ์,2546) ตัวอย่าง ขององค์การวิชาชีพที่กระทำการโดยได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจ ทางปกครองหรือดำเนินการกิจการทางปกครอง เช่น สภานายความ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อร. 257/2566) แพทยสภา (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.873/2559) องค์การวิชาชีพ เหล่านี้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายมีอำนาจกำหนดระเบียบมาตรฐาน จรรยาบรรณ และการออกไปประกอบวิชาชีพหรือใบอนุญาต กำกับควบคุม จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ รักษามาตรฐานของวิชาชีพ รวมทั้งการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ได้มีกรณี ที่ผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานหรือแม้แต่มิ บุคคลแอบอ้างประกอบวิชาชีพ เช่น มีการจับแพทย์เถื่อน ทนายเถื่อนที่ ปรากฏหน้าสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น มีการร้องเรียนจริยธรรมของแพทย์มีสถิติตั้งแต่ พ.ศ. 2536-2556 ทั้งสิ้น 4,435 ราย เฉลี่ย 200 รายจากการรักษา ปีละ 2 ล้านครั้ง (ผู้จัดการออนไลน์, 2557) รวมถึงปัญหาที่สภาวิชาชีพไม่มีอำนาจ หน้าที่ที่จะควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบ วิชาชีพที่มีใช้ทนายความ (บำรุง ต้นจิตติวัฒน์,2545) เมื่อเกิด ปัญหาดังกล่าวแต่สภาวิชาชีพไม่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ทันที หรือเป็นเรื่องของการละเลยกำกับดูแล ทำให้เกิดคำถามว่า สภาวิชาชีพต้องรับผิดชอบเพียงใดหากการกำกับดูแลบกพร่อง ในเมื่อสภาวิชาชีพเป็นหน่วยงานทางปกครองและมีกฎหมาย กำหนดหน้าที่หลักในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ควบคุมดูแล ผู้ประกอบวิชาชีพให้ปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ

เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้สภาวิชาชีพต้องปฏิบัติในเรื่องใด เรื่องหนึ่งแต่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ส่งผลกระทบ ต่อสิทธิของประชาชนและทำให้ประชาชนเกิดความเสียหาย ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาสถานะทางกฎหมายอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ความรับผิดชอบในการเสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมาย เกี่ยวกับความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพในประเทศไทยอันจะส่งผล ต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะทางกฎหมาย อำนาจหน้าที่และ ความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความรับผิดชอบทางกฎหมายของสภาวิชาชีพ ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการกำหนด ความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพในประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจุบันกฎหมายไทยยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอในการ กำหนดความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพต่อความเสียหายที่เกิดจาก การกำกับดูแลวิชาชีพ ระบบกฎหมายของต่างประเทศมีมาตรการ ความรับผิดชอบที่เข้มแข็งกว่าไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบเอกสาร โดยการวิเคราะห์เอกสาร กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 พระราชบัญญัติวิชาชีพของสภาวิชาชีพต่างๆ ตำรา หนังสือคำพิพากษาของศาลปกครองและศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ทั้งในและต่างประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติสภาพทนายความ พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พระราชบัญญัติวิศวกร คำพิพากษาศาลฎีกา กฎหมายของต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐแอฟริกาใต้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงเอกสาร ศึกษาและตีความบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของสภาวิชาชีพ ขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทางปกครอง แพ่งและทางอาญา แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. ทฤษฎีองค์การสาธารณะ (Public Organization Theory) เป็นแนวคิดที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง การทำงานและพฤติกรรมขององค์การที่อยู่ในภาครัฐหรือหน่วยงานสาธารณะ โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจว่าองค์การเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะอย่างไร แตกต่างจากองค์การในภาคเอกชนและมีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร (พิทยา บวรวัฒนา, 2558)

2. ทฤษฎีการกำกับดูแลตนเอง (Self-Regulation Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการที่บุคคลใช้ในการควบคุมความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมาย การวางแผน การลงมือทำ การติดตามผล และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามความเหมาะสม (วัลยา ธรรมพนิจวัฒน์, 2553)

3. ทฤษฎีความรับผิดชอบของรัฐและหน่วยงานทางปกครอง มีรากฐานมาจากหลักความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และหลักความเสมอภาคของพลเมืองในการรับภาระสาธารณะ โดยรัฐต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ยังมีหลักความรับผิดโดยปราศจากความผิดสำหรับความเสียหายที่เกิดจากการจัดทำบริการสาธารณะ (กนกศักดิ์ พ่วงลาภ, 2566)

4. ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่น หลักนิติธรรม เป็นหลักที่ให้ความสำคัญต่อการปกครองต้องทำโดยกฎหมาย หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืนขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม หากกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ผลคือจะใช้บังคับไม่ได้ (อัญธิษฐา อักษรศรี และวันชัย แสงสุวรรณ, 2564)

5. หลักการให้เหตุผลของคำสั่งทางปกครอง คือ หลักความชอบด้วยกฎหมาย (Principle of Legality) ซึ่งกำหนดให้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจและทำภายในขอบเขตของกฎหมายนั้น การให้เหตุผลมีความสำคัญเพื่อให้คำสั่งทางปกครองมีความชอบธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงที่มาและเหตุผลที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าว (จิรนิติ หะวานนท์, 2561)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. กฎหมายจัดตั้งสภาวิชาชีพ

องค์การวิชาชีพ ทำหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมวินัยในการประกอบวิชาชีพหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพด้วยมาตรการต่าง ๆ การออกกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับในทางวิชาชีพ การออกใบอนุญาต การพิจารณาเกี่ยวกับการลงโทษหรือการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยองค์การวิชาชีพจัดตั้งขึ้นมาจะมีสภาพเป็นองค์กรเอกชนที่จัดทำบริการสาธารณะในทางปกครอง เนื่องจากกิจกรรมหรือการดำเนินงานมีวัตถุประสงค์เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม การประกอบวิชาชีพจะต้องไม่ให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ซึ่งในทางปกครองที่จะมีบางส่วนของบริการสาธารณะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายมหาชนเพราะว่ามีการใช้อำนาจพิเศษของฝ่ายปกครอง อาจมีสถานะเป็นทั้งนิติกรรมทางปกครองที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป หรือนิติกรรมทางปกครองที่มีผลเป็นการเฉพาะราย เมื่อองค์การวิชาชีพได้รับมอบหมายให้อำนาจทางปกครอง

หรือดำเนินกิจการทางปกครอง ดังนั้นย่อมอยู่ภายใต้การตรวจสอบโดยศาลปกครองถึงความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองได้ และมีกฎหมายเฉพาะสำหรับองค์การวิชาชีพนั้น เช่น สภาเทคนิคการแพทย์มีพระราชบัญญัติวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ พ.ศ. 2547 แพทยสมาคมมีพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 สภาการพยาบาลมีพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น

แนวคิดในการจัดตั้งองค์การวิชาชีพเกิดจากลักษณะของวิชาชีพที่ต้องมีการศึกษาอบรมเป็นพิเศษโดยเฉพาะและเป็นสิ่งจำเป็นต่อความอยู่รอดของสังคมทำให้ต้องมีการหวงกันผูกขาดให้บุคคลที่มีการศึกษาอบรมพิเศษโดยเฉพาะเท่านั้นสามารถประกอบวิชาชีพได้ การผูกขาดอาชีพให้แก่บุคคลเพียงกลุ่มเดียวทำให้ต้องมีการวิชาชีพขึ้นมาดูแลการผูกขาดไม่ให้บุคคลอื่นมาแย่งประกอบวิชาชีพ และต้องดูแลให้ผู้ประกอบวิชาชีพทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของคนส่วนใหญ่ (จิรนิติ หะวานนท์, 2543)

2. กฎหมายมหาชนและกฎหมายปกครอง

2.1 พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การใช้อำนาจทางปกครองของสภาวิชาชีพ การที่ฝ่ายปกครองจะออกคำสั่งทางปกครองต้องให้เหตุผลประกอบคำสั่งทางปกครองตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ (2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง (3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

2.2 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเมื่อปฏิบัติหน้าที่โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น โดยหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายก่อน แล้วจึงมีสิทธิไล่เบี้ยเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนคืนได้ ในขณะที่การกระทำละเมิดโดยมิใช่การปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว โดยผู้เสียหายต้องฟ้องร้องเจ้าหน้าที่โดยตรง (สุธี เจริญกุลยา, 2553)

2.3 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 บัญญัติให้อำนาจศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาและมีคำสั่งเกี่ยวกับคดีปกครองของสภาวิชาชีพ ตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 72 (1) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นคดีที่เกิดจากการที่หน่วยงาน

ทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมาย การละเลยต่อหน้าที่ การกระทำละเมิด หรือคดีเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง เช่น การฟ้องขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาเพิกถอนมติที่มีผลเป็นการไม่ตรวจสอบคำตอบของผู้ร้อง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.2153/2559) การฟ้องขอให้ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งของคณะกรรมการสภานายความที่มีมติไม่อนุมัติคำขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.72/2560) การฟ้องขอให้เพิกถอนมติของคณะกรรมการแพทยสภาที่มีคำสั่งให้ยกข้อกล่าวหากรณีมีการกล่าวหาว่าแพทย์รักษาอาการป่วยไม่ถูกต้องทำให้ไม่หายจากอาการป่วย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.873/2559) เป็นต้น

2.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องละเมิดทั่วไปที่ใช้กับสภาวิชาชีพ กล่าวคือ เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัยหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด กฎหมายบัญญัติให้ผู้ทำละเมิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน และรวมถึงการที่ผู้ทำละเมิดอยู่เฉยๆ ก็อาจถือเป็นการกระทำละเมิดได้ หากปรากฏว่าตนมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นขึ้น ซึ่งเรียกว่าหน้าที่ที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลไม่ว่าจะเป็นหน้าที่ที่เกิดจากกฎหมายหรือหน้าที่ตามวิชาชีพ (เพ็ง เพ็งนิตติ, 2560)

2.5 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ความผิดฐานเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กำหนดความผิดของเจ้าพนักงานซึ่ง ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต โดยผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ

2.6 กฎหมายต่างประเทศ บทบาทหน้าที่ขององค์กรควบคุมกำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมคือ แพทยสภา แพทยสภาอังกฤษ (General Medical Council) แพทยสภานิวซีแลนด์ (Medical Council of New Zealand) และสภาผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพแห่งแอฟริกาใต้ (Health Professions Council of South Africa) สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีลักษณะเป็นสภาวิชาชีพที่ควบคุมหรือกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพเวชกรรม มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งแพทยสภามีใช้เพื่อปกป้องหรือรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มวิชาชีพ แต่มีบทบาท

ในฐานะเป็นตัวกลางระหว่างแพทย์กับผู้ป่วยหรือผู้รับบริการสุขภาพ ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย รวมถึงคุ้มครองสุขภาพและประโยชน์ของผู้ป่วยและประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะกรณีที่ประชาชนหรือผู้ป่วยได้รับความเสี่ยงหรืออันตรายจากการรักษาของแพทย์ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากข้อบกพร่องของแพทยสภา แพทยสภาในต่างประเทศมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองรักษาความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนที่มีต่อแพทยสภา เช่น ประเทศสหราชอาณาจักรมีช่องทางการร้องเรียนแพทย์การให้ข้อมูลหลายช่องทาง ได้แก่ แพทยสภาหรือ GMC จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในรูปองค์กรสาธารณสุขการกุศล และสามารถร้องเรียนไปยังหน่วยงานอื่น เช่น NHS หรือ PCT หรือ PCL.S ทำหน้าที่ให้คำอธิบายการร้องเรียนและให้คำปรึกษา และมีขั้นตอนการตรวจสอบการทำงานของแพทยสภาโดย CHRE ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบคำตัดสินของแพทยสภากรณีการไต่สวนที่เป็นเรื่องร้ายแรงเสนอต่อคณะกรรมการ FTP และมีการตั้ง OHPA ขึ้นเพื่อพิจารณาไต่สวนแพทย์ที่มีความเป็นอิสระ ส่วนแพทยสภาของนิวซีแลนด์มีบทบัญญัติความรับผิดชอบของแพทยสภาไว้ชัดเจนในกฎหมาย Health Practitioner Competence Assurance Act 2003 มาตรา 118 (ไพศาล ลิ้มสถิต, 2555)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาวิชาชีพของประเทศไทยนั้น ถือว่าการใช้อำนาจของสภาวิชาชีพในการออกกฎระเบียบการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การรับรองปริญญา หลักสูตรของสถาบันการศึกษา การอนุมัติวุฒิบัตร การลงโทษผู้ประกอบวิชาชีพที่ฝ่าฝืนจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครอง ซึ่งแตกต่างจากประเทศฝรั่งเศสที่มีการจำแนกอำนาจดังกล่าวออกเป็นสองประเภท คือ หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการออกกฎ คำสั่ง ถือว่าเป็นนิติกรรมทางปกครอง ส่วนการลงโทษถือว่าเป็นอำนาจทางตุลาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของภาคเคช คมสัน เรื่อง ลักษณะการใช้อำนาจของสภาวิชาชีพ : นิติกรรมทางปกครองและนิติกรรมทางตุลาการ (ภาคเคช คมสัน, 2565)

งานวิจัยเกี่ยวกับสิทธิประชาชนและมาตรฐานวิชาชีพ เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและมาตรฐานวิชาชีพที่ชี้ให้เห็นว่าทนายความไม่ทราบข้อควรปฏิบัติตามข้อบังคับมรรยาททนายความ ปัทรินทร์ นิระพล เรื่อง การจัดการทางการสื่อสารของสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ กรณีศึกษาการสื่อสารมาตรฐานควบคุมวิชาชีพประสิทธิผลการสื่อสาร

เพื่อควบคุมวิชาชีพในด้านวิชาการนั้นอยู่ในขั้นการยอมรับและนำไปปฏิบัติ แต่เนื้อหาในด้านจริยธรรมมรรยาท พบว่าไม่มีประสิทธิผล เนื่องจากทนายความไม่ทราบข้อบังคับมรรยาทที่ควรปฏิบัติ แต่ปฏิบัติงานตามกรอบศีลธรรมในสังคมเท่านั้น

ปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนกรณี ผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่มีใบอนุญาตให้เป็นทนายความ สอดคล้องกับงานวิจัย บำรุง ตันจิตติวัฒน์ เรื่อง นโยบายการควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณ ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายภาคเอกชน ผู้ที่จบปริญญาตรีนิติศาสตร์ที่ไม่ได้ยื่นขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความจากสภานายความ บุคคลเหล่านี้อาจทำงานเป็นที่ปรึกษากฎหมาย นิติกร ให้แก่บริษัทต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตั้งสำนักงานกฎหมายที่แอบแฝงมาในรูปของการให้บริการต่าง ๆ โดยสภานายความไม่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมได้ หรือนักกฎหมายต่างประเทศที่เข้ามาทำงานเกี่ยวกับกฎหมายในประเทศไทย ตำแหน่งที่ปรึกษาธุรกิจการลงทุน และผู้ที่ไม่ได้จบปริญญานิติศาสตร์ หรือผู้ที่เคยได้รับใบอนุญาตเป็นทนายความแต่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตไปแล้ว สามารถเปิดดำเนินการให้บริการทางกฎหมายได้โดยที่ประชาชนไม่ได้รับทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว เป็นการเปิดช่องให้บุคคลเหล่านั้นสามารถหลอกลวงประชาชน ซึ่งในการดำเนินคดีเอาผิดกับบุคคลเหล่านั้นมักจะกระทำได้ภายหลังที่ตกเป็นข่าวหรือได้รับการร้องเรียนจากผู้ใช้บริการที่ถูกหลอกลวงสร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนที่รู้เท่าไม่ถึงการเป็นจำนวนมากกรณีที่มีการฟ้องคดีเพื่อขอให้ศาลปกครองเพิกถอนกฎ คำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำนั้น หรือฟ้องว่าสภาวิศวกรละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร หรือฟ้องว่าเป็นการกระทำละเมิดเพื่อให้รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 9 และมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 จะเห็นว่าหากสภาวิชาชีพไม่ควบคุมมาตรฐานให้เข้มงวดเพียงพอสิทธิของประชาชนจะถูกละเมิด การตรวจสอบการกระทำทางปกครองหรือการใช้อำนาจในทางปกครองขององค์กรวิชาชีพด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ซึ่งจัดอยู่ในประเภทองค์กรวิชาชีพด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมนั้น พบว่าอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการประกอบวิชาชีพของทั้งสองประเทศจะมีส่วนที่คล้ายกัน เช่น อำนาจในการออกกฎ วางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการรับรองหลักสูตรการศึกษา รวมถึงการออก

ประมวลจริยธรรมแห่งวิชาชีพ การออกคำสั่งอนุญาตหรือการปฏิเสธไม่อนุญาตให้บุคคลใดขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกขององค์กร หรืออำนาจในการออกใบอนุญาตหรือการปฏิเสธไม่ออกใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ (สุนันทา ศรีเพ็ง, 2559)

สรุปผลการวิจัย

1. สถานะทางกฎหมาย อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพในประเทศไทย

สภาวิชาชีพมีฐานะเป็นนิติบุคคลมหาชนหรือองค์กรวิชาชีพตามกฎหมายเฉพาะ เช่น แพทยสภา สภานายความ สภาการพยาบาล ฯลฯ จะตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ กำกับดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณ ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพ การใช้ อำนาจของสภาวิชาชีพถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครอง ทำให้ สภาวิชาชีพอยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาลปกครองและหลักนิติธรรม ไม่จำกัดสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ ประชาชนและต้องระบุดูแลผลประโยชน์ในการจำกัดสิทธิ เสรีภาพ (คำวินิจฉัยที่ 4/2565) แต่กฎหมายของสภาวิชาชีพบาง ฉบับไม่กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะ เงื่อนไขการชดเชยค่าเสียหายเมื่อเกิดการกำกับดูแลบกพร่องและ การละเลยการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงการที่บางสภาวิชาชีพ เช่น สภานายความไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะควบคุมมาตรฐานและ จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายที่มีใช้หนายความ

2. ความรับผิดชอบทางกฎหมายของสภาวิชาชีพในประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

2.1 ความรับผิดชอบทางปกครองของสภาวิชาชีพ

ความรับผิดชอบทางปกครองของสภาวิชาชีพเกิดได้เมื่อมีการ ออกคำสั่งหรือกระบวนกรกำกับดูแลไม่ชอบด้วยกฎหมาย ประการแรก ความรับผิดชอบจากการออกคำสั่งทางปกครองไม่ชอบ เช่น การเพิกถอนใบอนุญาตโดยไม่ชอบ โดยไม่เปิดโอกาสให้ใช้ สิทธิในการโต้แย้ง ผู้เสียหายสามารถฟ้องขอให้ศาลปกครอง มีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งและฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประการที่สอง ความรับผิดชอบจากการละเลยต่อหน้าที่ กรณีสภาวิชาชีพไม่ปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่ดำเนินการตรวจสอบ ผู้ร้องเรียน กรณีมีบุคคลแอบอ้างว่าเป็นประกอบวิชาชีพ เช่นนี้ ผู้เสียหายสามารถฟ้องศาลปกครองเพื่อให้สภาวิชาชีพทำหน้าที่

และเรียกค่าเสียหายจากการละเลยได้ และประการที่สามความ รับผิดชอบในการใช้อำนาจเกินขอบเขต เช่น กำหนดเงื่อนไขหรือ ข้อบังคับเกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจ คำสั่งดังกล่าวอาจถูกเพิก ถอนได้และสภาวิชาชีพต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหาย

2.2 ความรับผิดชอบทางแพ่งของสภาวิชาชีพ

ความรับผิดชอบทางแพ่งกรณีมีการกระทำละเมิดของ สภาวิชาชีพจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพิสูจน์ได้ว่ามีความบกพร่องเชิง ระบบ เช่น ไม่มีการตรวจสอบใบอนุญาตของผู้ประกอบวิชาชีพ อย่างเพียงพอ ปลอมแปลงลายต่อความเสียหายที่คาดหมายได้ แต่ เกิดปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์และเอกสาร ภายใตที่ประชาชนเข้าถึงยาก นอกจากนี้ในการเยียวยาในทาง ปกครอง เช่น การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ศาลปกครองมี อำนาจยกเลิกคำสั่งที่ไม่ชอบ การบังคับให้ปฏิบัติหน้าที่หากมีการ ละเลย และการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

2.3 ความรับผิดชอบอาญาของสภาวิชาชีพ

สภาวิชาชีพไม่มีความรับผิดชอบทางอาญาโดยตรงความรับผิด ทางอาญาของสภาวิชาชีพมักจำกัดเฉพาะกรณีของเจ้าหน้าที่ โดยตรงหรือกรณีที่มีสมาชิกฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น ฝ่าฝืนคำสั่งพัก ใบอนุญาตและยังคงประกอบอาชีพ เป็นกรณีที่สภาวิชาชีพจะรับ ผิดในทางจรรยาบรรณและมีมาตรการลงโทษทางวินัยต่อสมาชิก เช่น ตักเตือน พักใช้ใบอนุญาต เป็นไปตามข้อบังคับเป็นความรับ ผิดของสมาชิกมากกว่าความรับผิดชอบขององค์กรโดยรวม

3. ปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดความรับผิดชอบของ สภาวิชาชีพในประเทศไทย ด้านกระบวนการกำกับดูแล พบว่า ขั้นตอนการออกใบอนุญาต ต่ออายุใบอนุญาต หรือการเพิกถอน ใบอนุญาตของผู้ประกอบวิชาชีพ มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายแต่ละ ฉบับของแต่ละองค์กร แต่การตรวจสอบติดตามภาคสนามและ การตรวจสอบเชิงรุกยังมีอยู่อย่างจำกัด ด้านการรายงานของสภา วิชาชีพบางองค์กร เช่น สถานพยาบาล สำนักงานกฎหมาย ไม่มี ความสม่ำเสมอต่อเนื่อง ทำให้การเฝ้าระวังความเสี่ยงอยู่ในภาวะ ต่ำกว่าที่ควร และด้านการสื่อสารกับผู้ร้องเรียนขาดแบบฟอร์ม มาตรฐานและการแจ้งเหตุผลอย่างเพียงพอส่งผลให้เกิดข้อพิพาท ปกครองเพิ่มขึ้น

4. แนวทางการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของ สภาวิชาชีพในประเทศไทย

เนื่องจากสภาวิชาชีพมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม จรรยาบรรณวิชาชีพของสมาชิกเท่านั้น ซึ่งหากสมาชิกไปทำ

เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ผู้เสียหายต้องเสนอคดีต่อศาล ส่วนแพ่งเพื่อให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยในการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ดังนั้นควรมีมาตรการในการกำหนดความรับผิดของสภาวิชาชีพตามหลักการของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กล่าวคือ บัญญัติให้สภาวิชาชีพรับผิดกรณีที่สมาชิกทำให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้รับการชดเชยค่าเสียหาย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า สภาวิชาชีพในประเทศไทยแม้จะมีสถานะเป็นองค์กรวิชาชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ แต่ในทางปฏิบัติกลับมีข้อจำกัดหลายประการสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างอำนาจกับความรับผิด ดังนี้

1. ด้านกฎหมายและโครงสร้างของสภาวิชาชีพกฎหมายที่จัดตั้งสภาวิชาชีพบางฉบับให้อำนาจกว้างเกินไป เช่น การออกใบอนุญาต การลงโทษทางวินัย ออกข้อบังคับ อันเป็นอำนาจหน้าที่ในการควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณของสมาชิกเท่านั้น แต่ไม่ได้มีการกำหนดความรับผิดของสภาวิชาชีพไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะกรณีที่สมาชิกก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน รวมถึงการละเลยการกำกับดูแลสมาชิก การดูแลบกพร่องและการควบคุมดูแลงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตน ส่งผลให้ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากการใช้อำนาจของสภาวิชาชีพไม่สามารถเรียกร้องความรับผิดได้โดยตรง ต้องยื่นฟ้องคดีที่ศาลปกครองและศาลแพ่งแล้วแต่กรณี

2. ด้านการคุ้มครองสิทธิของประชาชนพบว่า แม้สภาวิชาชีพจะมีหน้าที่ปกป้องประชาชนจากผู้ประกอบวิชาชีพที่ไร้มาตรฐาน แต่มีหลายกรณีที่พบว่าการบังคับใช้มาตรฐานล่าช้า หรือเป็นการเลือกปฏิบัติ ทำให้สิทธิของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ สะท้อนให้เห็นถึงการละเลยต่อหน้าที่ตามหลักกฎหมายปกครอง

3. ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล สภาวิชาชีพมีลักษณะเป็นองค์กรปิด โดยสมาชิกตรวจสอบกันเอง ทำให้มีความเป็นอิสระสูงแต่ขาดการกำกับดูแลจากองค์กรภายนอกเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะประเทศสหราชอาณาจักรซึ่งมีกลไกการตรวจสอบ

การทำงานของแพทย์ สภาโดยองค์กรภายนอกคือ CHRE ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบคำตัดสินของแพทยสภา โดยเฉพาะกรณีร้ายแรง

4. ความรับผิดของสภาวิชาชีพ ศาลปกครองของไทยมีแนวคำวินิจฉัยว่า คำสั่งหรือข้อบังคับของสภาวิชาชีพถือเป็นการใช้อำนาจทางปกครองที่สามารถฟ้องขอให้เพิกถอนได้ สภาวิชาชีพในประเทศไทยมีความรับผิดทางปกครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แต่กฎหมายไทยยังไม่มีกลไกเฉพาะที่เข้มแข็งในการตรวจสอบการทำงานของสภาวิชาชีพ ส่วนความรับผิดทางแพ่งและอาญาเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นในระดับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการของสภาวิชาชีพไม่ได้โดยตรงถึงตัวสภาวิชาชีพ ทำให้สภาวิชาชีพยังคงมีภูมิคุ้มกันบางประการ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสภาวิชาชีพในปัจจุบันยังมีอำนาจมากกว่าความรับผิด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. กำหนดให้มีองค์กรอิสระหรือหน่วยงานภายนอกตรวจสอบสภาวิชาชีพเป็นแนวทางให้รัฐกำหนดกรอบความรับผิดที่ชัดเจนของสภาวิชาชีพ และกำหนดกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของสภาวิชาชีพ

2. แก้ไขกฎหมายเพื่อกำหนดความรับผิดของสภาวิชาชีพให้ชัดเจน เช่น ความรับผิดกรณีละเลยหน้าที่หรือเพิ่มเติมบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดทางกฎหมายของสภาวิชาชีพอย่างชัดเจน โดยกำหนดเป็นบททั่วไปเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติหน้าที่ ถือว่าเป็นการละเลยต่อหน้าที่ เช่น “ในกรณีที่สภาวิชาชีพหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากสภาวิชาชีพละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือประชาชน ให้สภาวิชาชีพพร้อมกับรับผิดชอบในความเสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539”

3. เพิ่มช่องทางการเยียวยาการสื่อสารที่รวดเร็วแก่ผู้เสียหายจากการกำกับดูแลที่บกพร่อง รวมถึงการกำหนดให้สภาวิชาชีพมีกองทุนในการเยียวยาแก่

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเฉพาะกรณี เช่น การวิเคราะห์คำพิพากษาศาลปกครองหรือศาลฎีกาเป็นรายกรณี เช่น สภานายความ สภาการพยาบาล แพทยสภา

2. ศึกษาความรับผิดชอบร่วมกันของสภาวิชาชีพและรัฐ มหาชน จึงควรมีการศึกษาความรับผิดชอบระหว่างสภาวิชาชีพและ เพราะสภาวิชาชีพมีสถานะเป็นองค์การมหาชนตามกฎหมาย รัฐฯ หรือความรับผิดชอบของสภาวิชาชีพหรือรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กนกศักดิ์ พ่วงลาภ. (2566). ความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคในการรับภาระสาธารณะ. *วารสารคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 15(2), 97-116.
- [2] จิรนิติ หะวานนท์. (2561). *กฎหมายปกครอง*. ใน ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์ (บรรณาธิการ), *กฎหมายปกครอง*. (หน้า 46). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- [3] จิรนิติ หะวานนท์. (2543). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [4] จุมพล รัตนพาส. (2562). *การควบคุมการกระทำทางปกครองของสภาวิศวกรโดยศาลปกครอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [5] บำรุง ตันจิตติวัฒน์. (2545). *นโยบายควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายเอกชน*. หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง รุ่นที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- [6] ผู้จัดการออนไลน์. (2557). *คุณภาพชีวิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2568. จาก <http://www.managmer.co.th>
- [7] พิทยา บวรวัฒนา. 2558). *ทฤษฎีองค์การสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [8] เพ็ง เพ็งนิติ. (2560). *ละเมิด*. ในประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์ (บรรณาธิการ), *ละเมิด*. (หน้า 39). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- [9] ไพศาล ลิ้มสถิต. (2555). *กลไกธรรมาภิบาลในการควบคุมวิชาชีพเวชกรรมในต่างประเทศ : กรณีศึกษาประเทศสหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ และแอฟริกาใต้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2568. จาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/3523?locale-attribute=th>
- [10] ภัคเดช คมสัน. (2565). ลักษณะการใช้อำนาจของสภาวิชาชีพ : นิติกรรมทางปกครองและนิติกรรมทางตุลาการ. *วารสารวิชาการศาลปกครอง*, 22(1), 1-34.
- [11] วัลยา ธรรมพนิชวัฒน์. (2553). ทฤษฎีการควบคุมตนเอง : แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในการพยาบาล เด็กและครอบครัว. *วารสารสภาการพยาบาล*, 25(4), 23-33.
- [12] วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. (2546). *กฎหมายการแพทย์ ความรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์และสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [13] สุธี เจริญกล้า. (2553). *วิเคราะห์พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 : ศึกษากรณีหน่วยงานของรัฐ บังคับให้เจ้าหน้าที่ชดเชยค่าสินไหมทดแทน*. กระทรวงมหาดไทย.
- [14] สุนันทา ศรีเพ็ง.(2559). *การควบคุมการกระทำทางปกครองของสภาวิศวกรโดยศาลปกครอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- [15] อัญชิษฐา อักษรศรี และวันชัย แสงสุวรรณ. (2564).หลักนิติธรรมกับการปกครองโดยทศพิธราชธรรม. *วารสารจุลนิติ*, 9(1), 33-45.